

ג

ב. נ. סילקינר

ראש וראשון לתקופה החדשה בשירה העברית באמריקה
היה בנימין נחום סילקינר.

סילקינר יצר פה את השיר הלירי הקטן והדק. לא המקוריות
המרעשת היא הקו האופייני שלו, כי אם הפנות והפשטות. לא
הסבך שבחיים, עם אלפי הקיפולים והסתרים שלו, הוא המוצא
ביטוי והתרה בשיריו, כי אם החוטים הבודדים, המהווים את הרקמה.
את בת־שירתו יראה „כהמון חוטי־נוגה“. וחוטים ורגעים כאלה
הוא אוהב לתפוס ולשוזר לרקמה דקה של שלכת ושל סתיו, של
רוח ערב וקיץ חולף, של יגון אהבה שלא באה ואהבת ילדים קטנים.
אותו יאוש קודר וחסר־פוח, שראינו במשוררים הקודמים,

נתגלגל והיה פה ליגון פורה, שהוא מונח ביסוד כל שירה אמתית. זה המנעים והממתיק את החיים לא פחות מ ש מ ח ת - החיים. וכן היה מבדיל את האור מן החושך ואת הברכה מן הקללה. את הדמעה, אשר מילאה תפקיד גדול בשירתו, השליך בשעת-הדחק אל המצולה ואת האנחה מסר לסערה. כי קול הפרט הקטן שבחיים הוא שדיבר אל לבו יותר מחדש-הקולות של הכלל.

ולא רגע הסער היה חביב עליו, כי אם הרגע הבא „פשוך הסער“. אָז הוא רואה ומרגיש את השלווה העגומה היורדת על תלי חרבות ושממה. ובשעה שאֲדירי היער מתפלשים בעפר ותפארת הדורות נידפת, מקשיבה אָזנו את לחשם של קטני היער השרים איש באָזני רעהו והמולכים על כמהים ופטריות. אותה „הרגשת הפרט“ שבהוויה היא אם האהבה לכל גילוי קטן של חיים ושל יצירה. תפיסה צנועה היא זו, אבל היא שרשית וכנה. היא מראה את הדרך לעולם. והיא המקשרת את נפש האדם עם נפש היקום.

לא לחינם תופסות צפרים וצפרות מקום רב כל־כך בשירה. ולא לחינם מתרעד הלב לנעימת-הילד בשירה. הרפות והקטנות, התמימות והצבעוניות הנפשית — הן החותמות את מראה-העולם הטהור. ובהן מתגלה כבוד השם יתברך.

בדרך זו הלך סילקינר וכתב שירי-ילדים ובאלאדות נחמדות. „שמרו בקטנים“, „בארץ חוילה“ מן השירים הקטנים ו„אבצן איש תם“, „ארמון המלך“, „ומלך אין במואב“ מן הגדולים — הם דוגמות יפות למהות-שירתו ולחנה העברית. באלה נתמזגו הטהור השירי והתום העממי, היסוד האפי עם המעוף האגדי.

רוח התנ"ך והמזרח, אשר חי בו ובשירתו, זה שהחיה את דמות „רות“ ו„הגר“ שלו, הוא שמלא מריחו וטעמו גם את הבאלאדות שלו. והוא שהגביר את יסוד המלכות בשירתו. במלכות זו, שבה אחוזים יופי עם אצילות, מצא מקלט לרוחו, אשר ביקשה גם קדמוניות וגם חלומיות. וכשם שפל ילד וילדה חולמים על בת-

מלכה ובן־מלך, כן גם המשורר, שהוא ילד ביסוד־נפשו, מתגעגע על המלכות.

אחרי הרחוק והנעלה, הנעלם והגלום בתוך הפנים של החיים, הלך סילקינר המשורר כל ימיו.

לשמו הרחיק נדוד למרחקי־האפוס האידיאני שב"מול אוהל תימורה" שלו ולשמו צלל לתוך נבכי־המשיחיות שב"מנוח פראנקו", אשר נמצא בעזבונו.

בפואימה זו "מזמן שלטון הספרדים באמריקה" — "מול אוהל תימורה" — הרחיב את תחומי שירתנו פה והכניס בה יסוד אמריקאי מראשית הימים, עת נלחמו עוד האינדיאנים על חייהם ועל נפשם. ומפעלו זה רב־חשיבות הוא.

ראשית, עצם החידוש של דרך־השירה שלו. סילקינר היה, פאָמור, משורר השיר הלירי הקטן. וכאן — שינוי־ערכים גמור. מן החוט הבודד קפץ קפיצה לפקעת המסובכת. ומן הליריקה — אל האפיקה.

שנית, העולם החדש והזר. יש בזה כמין יציאה מעולם לעולם.

ושלישית, השירה העברית נכנסה בפעם הראשונה בעבי־החורש של חיי אמריקה הראשונית, המקורית.

ובכל הדברים האלה היה מן ההעפלה ומן הפיבוש, של ראשון. ואָמנם, ראשון היה גם בזה. פי ישראל אפרת ואפרים א. ליסיצקי שבאו אחריו, הראשון ב"ויגואמים שותקים" והשני ב"מדורות דועכות", הלכו בדרכיו אשר סלל.

פואימה זו לא נתקבלה על נקלה ולא עשתה בשעתה את הרושם שהיתה ראויה וצריכה לעשות, כי גם הענין עצמו היה זר וגם דרכי־הביטוי החדשות, שהיה בהן מיסורי־המעבר מעולם לעולם ומחבלי־הלשון של שינוי ליריקה לאפיקה, הפחידו ושמו מחיצה בין המשורר והקורא. אולם את עצם ערכה של היצירה הזאת לשירתנו והשפעתה על שאר המשוררים העברים פה אין להכחיש.

נתרחבו האפקים, נפתחו שערים לעולמות אחרים, נרמזו אפשרויות חדשות לדרכי השיר ונתגלו מעיינות שמהם יש לשאוב אגדות ומשלים, סמלים ודמויות שופעי־יופי. וגם גורל השבטים השוקעים, בעת עלות עליהם פוכב הכובשים הלבנים, נשא תוכו יגון אנושי רב ומשמעות עמוקה המובנת מאוד לנפש האדם העברי. ומשורר השיר הקטן — של החוט, הדמעה והילד — נכנס

בסבך.

החומר הזר והמופלא, הקשה והנוקשה לא נכבש על נקלה — חיי השבטים האידיאניים והמיתוס שלהם רחוקים היו מן התפיסה והלשון של העברים! — אבל יסורי־הפיבוש לא היו לשוא. המשורר העברי שנכנס ליער זה יצא ובידו רכוש.

והרכוש הזה, "מול אוהל תימורה", היה מתן־ביכורים של אמריקה הגדולה והאדירה לשירתנו.

ובזכות המתן הזה נתאחזה ונתאזרחה אף היא פה.